

Asia: VN/31603/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategiaksi 2025-2029

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Setlementtiliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategiaksi 2025–2029. Suomen Setlementtiliitto on suomalaisen setlementtiliikkeen keskusjärjestö sekä kansalaisjärjestö, jonka toiminta-alue kattaa koko elämän kirjon sivistystyöstä sosiaalisiin palveluihin. Jäseniämme ovat 30 paikallisyhdistystä eli setlementtiä ja yhdessä muodostamme suomalaisen setlementtiliikkeen.

Strategialuonnos on ajankohtainen ja yhteiskunnallisesti tärkeä. Luonnoksessa tunnistetaan hyvin yhteisötalouden laaja-alainen potentiaali työllisyyden, osallisuuden ja alueellisen elinvoiman vahvistajana – teemat, jotka ovat setlementtiliikkeen ydintehtävän kannalta olennaisia.

Haluamme nostaa esille seuraavia asioita:

1. Yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden käsitteiden selkiyttäminen

Yhteiskunnallisen yrityksen määritelmä on edelleen epäselvä ja vaihtelee eri tulkinnoissa. Suomen Setlementtiliitto kannattaa selkeää ja yhtenäistä määritelmää, joka luo ennustettavan toimintaympäristön kaikille toimijoille. Kannatamme EU-tasoisesta määritelmän käyttöönottoa ja sen viemistä lainsäädäntöön.

Yhtenäinen määritelmä on edellytys mm.

- hankintakäytäntöjen selkeyttämiselle
- rahoituskanavien yhdenvertaisuudelle

- toimialan tilastoinnille ja tutkimukselle

Suomen Setlementtiliiton mielestä Suomessa olisi otettava käyttöön EU:n määritelmä, jossa yhteiskunnallinen yritys on yksityisoikeudellinen toimija, joka tarjoaa markkinoille tavaroita ja/tai palveluja yrittäjämäisellä tavalla. Yhteiskunnallisia yrityksiä yhdistää kolme ydinpiirrettä:

- 1) Liiketoiminnan ensisijaisena tavoitteena on yhteiskunnallinen päämäärä.
- 2) Suurin osa voitoista käytetään yhteiskunnallisen päämäärän edistämiseen.
- 3) Yritys korostaa hallintotavassaan osallisuutta ja demokratiaa.

Yhteiskunnallisen yrityksen voiton tai ylijäämän käyttö ensisijaisen tavoitteensa edistämiseen on vahvistettu yhtiöjärjestykseen, sääntöihin tai muulla selvityksellä.

Yleisesti Suomessa tulee luoda yhteiskunnallisille yrityksille oma asema lainsäädännössä. Strategiassa ei esitetä määritelmän viemistä lainsäädäntöön. Suomen Setlementtiliiton näkemys on, että yhteiskunnallisen yrityksen asema tulee kirjata myös Suomessa lainsäädäntöön.

2. Paikalliset yhteisöt, osallisuus ja ennaltaehkäisevä työ

Setlementtiliikkeen perustehtävänä on rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja yhdenvertaisuutta. Strategialuonnos tunnistaa hyvin yhteisötalouden roolin paikallisten palveluiden ja asukkaiden hyvinvoinnin tukena, mutta tätä näkökulmaa tulisi vahvistaa entisestään. Setlementtiliiton näkökulmasta on tärkeää, että strategia tunnistaa kansalaistoiminnan, pienyhteisöjen ja lähiöiden kehittämisen arvon osana yhteisötaloutta. Yhteisötaloudella on merkitystä elinkeinotoiminnan ja yrittäjyyden monipuolistamisessa sekä alueellisessa elinvoimassa.

Ehdotamme, että toimenpideohjelmassa tuodaan näkyvästi esiin:

- matalan kynnyksen toiminnan ja kansalaistoiminnan rooli
- asukaslähtöiset yhteisölliset ratkaisut
- monikulttuurilähtöinen ja kielellisesti saavutettava työ

3. Työllisyys ja työelämäosallisuus

Strategialuonnos tunnistaa hyvin yhteisötalouden toimijoiden roolin heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistäjinä. Tämä on myös setlementtitoiminnan kannalta keskeinen osa-alue.

Setlementtiliitto painottaa, että

- yhteisötalous voi tarjota pysyväisluonteisia työpaikkoja mm. nuorille, maahanmuuttajille, osatyökykyisille ja pitkäaikaistyöttömille
- hankintakäytännöllä on ratkaiseva vaikutus toimintaedellytyksiin
- työllistymisen tukeminen vaatii pitkäjänteistä rahoitusta ja monialaista yhteistyötä

4. Rahoitus ja toimintaedellytykset

Rahoituksen ennakoitavuus ja saavutettavuus on yksi strategian kriittisimmistä kysymyksistä. Monet järjestöt ja pienet toimijat ovat vaikeassa tilanteessa leikkausten, kustannusten nousun ja epävarmuuden vuoksi.

Setlementtiliitto tukee vahvasti linjauksia, jotka liittyvät:

- vaikuttavuusinvestoinnin kehittämiseen
- rahoitusinstrumenttien soveltuvuuteen myös pienille toimijoille
- joustaviin tukimuotoihin ja kokeiluihin

On tärkeää, että yhteiskunnallisten yritysten erityisluonne yhteiskunnan rahoittamien palvelujen tuottajana ymmärretään ja niille luodaan erityisasema julkisissa hankinnoissa. Korostamme lisäksi, että rahoitusmallien tulee tunnistaa yhteisöllisen ja ennaltaehkäisevän työn arvo, joka ei aina näy perinteisin taloudellisin mittarein.

Yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten tunnettuuden ja ymmärryksen levittäminen sekä vahvistaminen vaativat pitkäjänteistä, yhteistä työtä. Tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan konkreettisia keinoja, joilla julkisen sektorin, valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien, ostoja suunnataan tietoisesti yhteiskunnallisille yrityksille. Suosittelemme, että sosiaalisten kriteerien käyttö sisällytetään valtion ja hyvinvointialueiden hankintaohjeisiin velvoittavalla tasolla.

5. Koulutus, tutkimus ja osaamisen vahvistaminen

Strategialuonnos nostaa esiin tarpeen vahvistaa koulutusta ja tutkimusta. Suomen Setlementtiliitto pitää tärkeänä, että:

- yhteisötalous ja yhteiskunnallinen yrittäjyys integroidaan osaksi yrittäjyyskasvatusta kaikilla koulutusasteilla
- alan tutkimusta ja tilastointia vahvistetaan
- perustetaan pysyviä tutkimusohjelmia ja professuureja

On tärkeää, että yhteiskunnalliset innovaatiot tunnustetaan osaksi innovaatiotoimintaa.

Setlementtiliike on valmis osallistumaan koulutus- ja tutkimusyhteistyöhön erityisesti osallisuuden, yhteisökehittämisen ja matalan kynnyksen palveluiden teemoissa.

6. Moninaisuuden ja yhdenvertaisuuden huomioiminen

Korostamme työssämme moninaisuuden merkitystä ja huomautamme sen puuttumisesta strategialuonnoksesta. Tämä on erityisen tärkeä näkökulma Setlementtiliitolle ja koko suomalaiselle yhteiskunnalle. Yhteiskuntamme tulee vääjäämättä edelleen moninaistumaan tulevaisuudessa maahanmuuton seurauksena, ja tämä kehityksen suunta ja sen tuoma mahdollisuus on myös huomioitava strategiassa.

Ehdotamme, että strategiaan ja toimenpideohjelmaan kirjataan:

- moninaisuuden, yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden periaatteet
- kieli- ja kulttuuritietoisuuden vahvistaminen palveluissa
- maahanmuuttajayhteisöjen potentiaalin hyödyntäminen yhteisötalouden osana

Yhteenveto

Suomen Setlementtiliitto pitää strategialuonnosta merkittävänä ja tarpeellisenä askeleena yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden vahvistamisessa. Luonnos tunnistaa keskeisiä teemoja hyvin, mutta toimenpidesuunnitelmassa on tärkeää konkretisoida keinot, joilla:

- Vahvistetaan yhteisöjen roolia, osallisuutta ja paikallisia ratkaisuja.
- Selkeytetään käsitteistöä ja lainsäädännöllisiä rakenteita.
- Turvataan rahoituspohja pienille ja keskisuurille toimijoille, joka samalla mahdollistaa paikallisista lähtökohdista tapahtuvaa yhteiskunnallista yrittäjyyttä.
- Tuetaan heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä ja turvataan sosiaalisten kriteerien käyttö hankinnoissa.
- Lisätään osaamista, tutkimusta ja koulutusta.
- Huomioidaan moninaisuus ja yhdenvertaisuus aidosti strategian läpileikkaavana periaatteena.

Yhteisötalous ja yhteiskunnallinen yritys tulee määritellä ehdotettua selkeämmin. Strategiassa pitää päättää yhteiskunnallisten yritysten oman lainsäädännöllisen aseman valmistelun aloittamisesta.

Suomen Setlementtiliitto on valmis osallistumaan strategian jatkovalmisteluun sekä sen toimeenpanoon erityisesti yhteisökehittämisen, osallisuuden, matalan kynnyksen palveluiden sekä paikallisen yhteiskunnallisen yritystoiminnan kehittämisen näkökulmasta.

Mäntyniemi Juha-Erkki
Suomen Setlementtiliitto ry

Kaipio Nina
Suomen Setlementtiliitto ry